

tíssima y de las moltes gracies, que per sa mediació havia de derramar Deu demunt son poble escullit. Axí heu descubrí també ab el seu ull profetich, Elías, comensant un milená d' anys ántes de nexer la Santíssima Verge á tributarli ja, en dita muntaña, un cèrt culto d' alabansa y veneració, que continuaren els seus dexeables Endèch y Elisèu y que va durá fins á la venguda del Messías. Anacoretas del Carme sucesors d' aquests profetas baxaren á las riberas del Jordá á escoltar la predicació del Sant Bautista y aquests metexos foren els que, havent sentit el primer sermó del Apostol Sant Pere, demanaren ab vivas ánsias ser regenerats ab las aigos saludables del Sant Bautisme. Aquesta associació que continuava després cantant las glorias en més fervor á la Reina de los cèls, reunintse dins una petita Capella edificada prop de la font del Profeta Elías, fonch reglamentada per el Patriarca de Jerusalem Sant Albèrt, comensant á extendre per l' Orient els seus trabays apostòlics. En el sigle XIII vengueren á l' Europa tenguent que sufrir al principi grans persecucions, fins y tot de part d' aquells de qui tenian dret d' esperá amparo y protecció. Però quant més desprestigiada y abatuda parexia estar, apareguent la Santíssima Verge al General de l' Orde, Sant Simó Stok, y entregantli el Sant Escapulari canviá completament. Vat aquí com succehí: Estava Simó Stok, la nit del 16 de Juriol de 1251, ab altíssima oració demanant á la Verge el remey p' els mals que pesavan demunt la seua Orde, repetint ab molta frequència aquesta súplica antífona «Flor del Carme, resplandor del Cèl, Arbre florit, ó Verge singular, ó Estrella del Mar, ó Mare de Misericordia; donau Señora á vostros Carmelitas de la vostra má socrossanta algun privilegi singular.» Acompanyada de Cors d' Angels y vestida d' un diví resplandor, baixá del Cèl á visitar á lo seu amat Sirvent ab lo Sant Escapulari en las mans, y donantley, li digué la Verge María, estas paraulas «Amat meu Simó, acepta y pren l' Escapulari del teu Orde, senyal de la teua Confraria y Germandat, unich y singular privilegi per tú y tots els meus Carmelitas; el qui morirá vestint aquest sant habit no patirá el foch etèrn; ell es señal de salut, salvaguardia en los perills, iris de pau y d' amistat y pacte sempitèrn». No satisfeta la Verge del Carme ab tancá per mèdi del Sant Escapulari l' infèrn á tots els qui piadosament lo vestissem, volgué facilitá l' entrada al Reine de los cèls als qui baxin al purgatori á purgar las seuas culpas; axi es que aparagué al Papa Juan XXII y li prometé qu' el dissapte vinent á la mort dels seus religiosos y germans, debaxaria al purgatori, los treuria d' aquellas presons y los conduiria al cèl. Las condicions señaladas per ferse acreedors á gracies tan extraordinarias son las sigüents: per alliberarse del foch etèrn, 1.ª Rebrer el Sant Escapulari de mans d' un relligiós Carmelita ó d' un sacerdot llegalment autorisat y tenir escrit son nom á la germenat ó confraria; 2.ª vestir sempre el Sant Escapulari sobre tot á l' hora de la mort. P' el privilegi Disaptí, á mes de las ditas, 3.ª guardar la castedat conforme el propi estat; y 4.ª resar tots els dias l' Ofici Parvo de María Santíssima, y els qui no sapian lletgir, observar els dijunis prescrits per l' Iglesia y guardar abstinència els dimecres y dissabtes. La multitud d' in-

dulgèncias ab qu' els sumos Pontífices han enriquida aquesta devoció y els molts miracles obrats per mèdi del Sant Escapulari son el seu autèntich y la seua millor apología.

MOSSEN GASPÀR.

CRONICÓ DEL MES DE JURIOL.

Día 1.—L' Excm. Sr. Capitá General doná orde per á que se tirassin baix totes ses casetes de fusta, y que se retirassin les pedres y lleñams de sobre l' explanada, com se va á n' es Moll.—Sembla que s' hi volen construir trincheras, allá meteix, per si acás els invassors, que pugan venir á Palma, tratassin de desembarcar just derrera sa Pescatería.

Día 2.—L' Engiñer Agrónomo de sa nòstra provincia opinava que, enguañ, sa cohita de grans, á ses tres illas, ha estat bona; calculant que tenim 540.000 hectòlitres de blat, ó sian unes 765 mil corteras.—(*La Almudayna.*)

—Un ca de bou mossegá á una al-lota, en l' Arraval de Palma.—Y ses *Ordonances Municipals?*..... Dins es lloch-comú de la Sala.

Día 3. A Sant Francesch, l' Ajuntament de Palma hey celebrá la festa que cada any dedica al Beato Ramon Lull.

—A la Sanch, la Diputació provincial hey celebrá també sa que acostuma, però amb sa gran novetat de *La Capella de Manacor* que hey cantá la Missa, *O quam gloriosus*, de Victoria, prenguenthi part 93 coristes dirigits per Mossen Antoni Pont. Produhí gran efecte y agradá moltíssim.—El meteix còro, vá cantá, el decapvespre, molts de *números* del seu repertori, dins el gran Saló del Palau de la Diputació provincial, essent molt aplaudits y y obsequiats els cantants.—Sialos enhorabona.

¿Quant tendra Palma una *Capella* com aquella?

—Comensá á publicarse *La Correspondencia*, diari nou á Palma.

Día 4.—L' Alcalde de Palma, manifestá que, en el *Presupuesto municipal* no més figuran 29.000 pessetas en capitols d' imprevisos y d' obras per administració, y que s' en necessitan 90.000 per atendre als gastos extraordinaris que li sobrevenen; y, per no caure en responsabilidad, demaná consej als Srs. regidors assistents á la sessió. Quedaren nombrats un *fusionista*, un *carlista*, un *republicá* y tres *conservadors*, per estudiar l' asunto.

—A Manacor se pegá foch un payer, morinthí cremat un al-lotet de 12 anys. (D. l. t. e. l. g.)

Día 5.—La suscricció per un tèrn, que s' ha d' oferir al Santuari de la Verge de Lluch, pujava 496'36 pessetas.—(*El Ancora.*)

—Els Clavari y sobrepossats de la festa de carré per la M. de D. del Carme de l' Arraval, tenguent en conte lo trist de les circumstancies, resolgueren euprimir aquell divertiment.

Día 6.—Reberem, per telegrafo, la fatal y triste notícia de haver romás destruida l' escuadra española, á *Santiago de Cuba*.—Deu haja premiat als nostros germans que hey han mort, víctimes de son patriotisme y de sos devers militars.—Y Deu lliber á l' España dels Govèrns masons que, humanament judicant, han fet fer uy y bancarrota á la nostra catòlica nació.

Día 7.—A la major part de cassinos y tavernes de Palma, hey jugavan á la descarada.—(*La Almudayna.*)

—A moltes botigues hey venian els comestibles adulterats, sens que hey posassin correctiu.—(*La Correspondencia.*)

Transladam la sigüent glosa (*) com á mostra del ingèni satirich de son autor; y aprofitam l' ocasió per reproduhir el *Recordatori* que s' ha estampat y repartit als qui foren sos amigs, diu axí: † Pregau á Deu per l' ànima d' en TOMÁS FORTEZA Y CORTÉS, qui passá d' aquesta vida día 21 de Maig de 1898, rebuts los Sants Sagraments.—R. I. P.—*En memoria eterna quedarà el just: no temerá sentir paraula dolenta*—(Ps. VIII, 8.) — *Era molt bén vist de tothom, perque tenia gran temor de Deu; y no hi havia qui en pogués dir res de mal.* (Judith, VIII, 8.) — *Cercá paraules útils, y es- crigué rectíssimes obres, plenes de veritat.* (Eccl. XII, 10.) — *El pur llenguatge bellíssim serà afiançat per éll.* (Eccl. XV, 26.)—*En totes les seues obres confessá á Deu y li doná gloria.* (Eccl. XLVII, 9.)—*Benaventurat aquell qui se cuyda del necessitat y del pobre: en el dia dolent lo llibertará el Senyor.* (Ps. XL, 1.)

QUI NO TÉ VERGOÑA TOT LO MON ES SEU

Si saps qu' es vergonya,
m' ho vols dir, Tomeu?
si 'n saps un qui 'n tenga
m' ho vols dir, també?
—Vergonya es moneda
que corria un temps,
es fuya resseca
que se 'n va du 's vent,
es moda passada,
es un paper vey,
es paraula antiga
de 's moros... ó 's grechs.
Vergonya? no 'n vulgas;
no 'n vuy en torn meu:
quin 'n té, de misèria
se mor tart ó prest.
Vergonya? descaro!
be 'n haja qui 'n té!
*Qui no té vergonya
tot lo mon es seu!*

Aquest nin ab lentes
qui fa olor de llet,
qui conta conquestes
que sols no pot fér,
qui 's revest de vicis,
qu' encara no enten,
qui sap mes que setze
y mes que docents,
qui 's un hacendista
mes bõ qu' en Moret,
qui 'n Filosofia
já sap dir *Volter*,
que parla de Cristo
millor que 'n Sunyer,
¿has vist que l' enviïn
mes lluny de 's bordell?
Vergonya? descaro!
be 'n haja qui 'n té!
*Qui no té vergonya
tot lo mon es seu!*

«Quins homos que s' usen!
»quins homos, Deu meu!
»no mes cercan perdre
»ses dones, no mes!
»Senyor vos don gracies
»del conexement.....»
Axó sol dir sempre
mesclat ab gemechs,
una mala jaya
vehinada que tench.
No vuy parlar d' ella...
tres fies tengué
les tres les va vendre;
per trenta diners;
vendria ses dones
d' Europa y dèu mes!
Vergonya? descaro!
be 'n haja qui 'n té!
*Qui no té vergonya
tot lo mon es seu!*

Tres pichs bancarrota
ha fet en Mateu,
per no anar á Ceuta
partí cap á Alger,
gaudí quinze mesos;
llevò se 'n vengué
tirat de *xistera*,
vestit de *Saten*:
sos fiys estudian,
un d' ells es tinent;
es fiys de 's qui pagan
ferán de fuster:
no 's res! tu veurás
qu' aquest any vinent
será retgidor
y *alcalde tercer!*
Vergonya? descaro!
be 'n haja qui 'n té!
*Qui no té vergonya
tot lo mon es seu!*

¿La veus en es *palco*
ab so coronell,
es cap ple de roses,
es dits plens d' anells,
qui encara com mira
se riu de la gent?
Donchs, mira, tots saben
y s' homo també
qu' hauria de viure....
tu ho saps y jo heu sé!
La veus? y donchs mira
llevát es capell
si qualche vegada
la trobes, ó ves
alerta, que s' altre
te bõ y doblers.
Vergonya? descaro!
be 'n haja qui 'n té!
*Qui no té vergonya
tot lo mon es seu!*

Un bort pladetjá
vint anys y un mes
per cases y terres
que s' avi vené:
es clar! ¿perque havia
de vendre lo seu?
sos bens no tocaven
de dret á n' es net?
Va treure veys abres,
va treure escuts veys...
Tomeu, no es mentída!
ell va guanyá 's plet
y 's riu encara ara
de 's qui no tengué
prou eya per sebre
hont compren auguent.
Vergonya? descaro!
be 'n haja qui 'n té!
*Qui no té vergonya
tot lo mon es seu!*

En Pau de ca 's Jutje,
¿no fou dels calents?
¿no fou amich intim
de 's Tort de Sineu
y de 'n Brou de Pella?
¿y no va ser ell
qui feu un poema....
y d' aquells d' aquells?
ara es de 's católichs,
y es homo de bé,
y crida y protesta
dels vicis dels temps,
y vol pau y orde
y vol un bon rey,
y l' ouen, y l' creuen
y guanya diners.
Vergonya? descaro!
be 'n haja qui 'n té!
*Qui no té vergonya
tot lo mon es seu!*

No has vist na Francina
d' en Pep es ferrer?
hi va ben remaca!
vestit de *moaré*
y monyos... y *cuernos*
y botins lluent!..
Y s' homo que grunya,
y s' homo que gep,
y sos fiys que vajan
mitx nuus pe 's carrer;
que crit sa modista,
en *Bou* que renech,
l' amo de la casa
que 'l cit ó que 's penj!
Si 's penja y se penjan
els altres... ben fet!
Vergonya? descaro!
be 'n haja qui 'n té!
*Qui no té vergonya
tot lo mon es seu!*

De reys y ministres
passats ó presents,
d' excércit y clero,
del mon y de Deu,
flastema en Geróni
en clubs y papers:
¿te creus per ventura
que tot axò heu sent?
li donan. . Ja basta!
ja basta Tomeu!
es ver que vergonya
es un paper vey
qu' es moda passada;
pero... maldament
per tot lo del mon
sa meua no deïx:
no vuy que may diga
signantme la gent
*Qui no té vergonya
tot lo mon es seu!*

(*) La mos dedicá l' any 1872, y fou publicada en el *Calendari Sarracossa* entre altres del meteix gènero què á les hores comensavam á cultivar.

DEU Y PATRIA

II

Deyam, dia 24 d' Abril passat, «Els espanyols comensan á experimentar les conseqüències dels seus grans pecats contra Deu y contra la Patria.» A l' hora d' ara ja les experimentám de plè, en plè. Els nostros Governants superiors no sols prescindiren de Deu, sinó que volgueren corregir sos Manaments, concedint tota la llibertat p' el mal, y capturant ó posant traves á l' acció del bé, dins Filipinas. Talment se fé respecte de les Ordes religioses catòliques, que havían mantengut fins ara subjectes y feèls á l' España, les gents d' aquelles islas, unicament per la santa fè en gran part civilisades y á punt de serhó del tot. Y, talment se fé respecte de la Masonaría *de la casa*, que la hi dexaren arrelar y gozarhí com la mala herba, escampanthí arreu ses llevors maléytas.

Perdut el sant temor á Deu, per aquella infortunada gent, mal protegits y sovint calumniats els seus Ministres y Pares espirituals, ¡no hey hagué remey! els explotadors polítichs, enviats desde Madrit, per torn y á catralades, (molts d' ells sens mes conexements que els necessaris per firmar ses nòminas, salvo qualche honrosa escepció); no han volgut contenir el llibertinatge dels seus compatricis peninsulars, ni han sabut sofocar los alsaments dels insubordinats; ni han pogut evitar l' afrontosa invassió y l' horrorós naufráitx comés p' els grans piratas Nort-americanos.

Y els pobrets soldats fills de la Mare España dexan sa vida dins aquells buferars terciánés llun de sa patria, víctimes de ses febres, ó del odi dels avalotats índios, ó de la bárbara *humanídat yanké*.

¡*Consumatum est!* Debades partiren de cap allá els nostros derrers barcos de guèrra, ¡y llavò han girat en popa redona! No era amb bales y canons com s' havían de conservar per España aquelles grans colònias; les vertaderes armes, las més nobles y potentes, eran la predicació del Sant Evangeli, la pràctica enseñansa de les virtuts cristianes, y l' honradès, la llealtat y el bons ecsemples de les autoridats civils que hey governavan. Aquells mèdis y no altres volía y proposava que s' emprassin el gran Ramon Lull contra els infeèls, sectaris de Mahoma; y, si los haguessin adoptat y patrocinat els reys y poderosos de la terra, ¡Cuantes regions de l' Africa y de l' India s' haurían il·luminat amb la verdadera llum y haurían progressat en la verdadera civilisació!

Pero, ¿Com podía l' España del nostro temps fer rès de bò moral ni materialment en aquelles illes llunyanes, quant dins son continent y en les que té devora, com es ara Mallorca, no hey ha pañ que serv, ni dam petjada bona, ni sabèm per hont pastura el vertader patriotisme?

Ara els masons desenfrehits y embusteros, cridan per dins clups y tavernetes, y proclaman y estampan demunt els seus diaris *democrátichs*, que han estat els frares que mos han tirat á perdre ses illes filipines, amb ses intoleràncies. Quant saben y los consta qui n' es causa de tot lo que mos passa. ¡Baladrés masons! fills indignes de la Nació que amb ses *intransigències é intoleràncies*, arribá á ser la mes pollent y respetada en tot lo mon. ¡Ah, vil canalla! les vostres felloníes, conjuracions y venudas, en cubèrtes amb la capa d' amigs y llibertadors dels pobles, oferintlos drets ilusoris y falsos benestars, han estat la ruina y la deshonra de nostra Nació; pues tant com heu allunyat de *Deu* als pacífichs trabayadors, als honrats manestrals y als intelligents industrials que la sostenían decorosament, s' han decantat tots de la *Pàtria*, fent bèfa de ses glorioses tradicions; y aquesta, ha romás desamparada, pobre y escarnida per les altres nacions que van amb auge; presa y esclava dels caps-pares de l' infernal política, ha hagut de trèure sanch de ses entrañes per á saciar els milenars d' estòls de *lladres* que cada partit té assalariats per assaltá 'l Poder.

Y no mos digan qu' els Ministres, que per torn mos *desgovernan*, tots creuen en Deu, y que la major part professan la nostra Sacro-Santa Relligió catòlica, apostòlica, romana. ¿Qui no sab qu' encara hey ha masóns que van á missa, sols per embaucar als ignorants?... ¡y fins y tot combregan!.....

Comensám á invocar la pau; ¡ah! en acabarsè les guèrres d' Ultramar, els espanyols matexos les mos ferèm dins ca-nostre, uns als altres, (Deu vulga que mos engañèm), perque les guerres, desde temps enrera promogudes, y ara tan encarnissades, no son de territori, ni de rasses, no son comercials ó industrials tant solament; la guèrra que se fá á l' España es de Relligió; apuntan als seus pèus però la feren just en mitj del cò.

¿Què pretenen els socialistes? Lo primé tirá baix els temples, tot seguit els tronos, y llavò que tot fassi flama-da, per establirhí ells la llibertat, l' igualdat y la fraternidad,..... que sols reyna devall terra dins els cementèris.

¿Què pretenen els Nort-americanos? Que España fassi bancarrota per dominarnos amb absolut, convertint las nostras iglesias en temples masònichs y protestants; establint el *matrimòni libre* y l' incredulitat amb totas sas funestas conseqüències.

¿Què han fet els nostros Governants per oposarhí? Nombrá per subaltèrns de sa autoritat molts de masóns, y regalar millonades de pessetes als *Aguinaldos* pera que, mentres cantavem el *Te-Deum* per la *Pau de Filipinas*, ells alsassin les dagas *misericòrdies* amb que han assassinat á España.

Y el *Memorandum* presentat p' els representants de les Ordes religioses... á devall sa taula.

VERAMITA.

RONXETA

(Entreviu de dos jays de Sant Tèlm devés es Mollet)

—¿Y lo que donan els Ajuntaments y la Diputació, s' ha d' invertí en munts de terra, y en gavetes vorera dels ports de Palma y de Pollensa, per defensarmós?...

—Cosí, dexau fé qui sab. Els *xanquis* no son com els moros d' altre temps que envistian per cualsevol part de la costa de Mallorca. Ja heu vist com s' han tirat de cap dins ses bahias de Manila, de *Santiago* y de l' Havana.

—Pero, cosí! si diuen que en es Cap-enderrocat y á ses Illetas están tan, tan.....

—Dexau fé qui sab. Per un pronte, ses casetes de per devés es Moll ja no embarassan per escampá la vista; y ara muntan uns palos amb bolles negres devés Balarotja...

—Emperò, cosí! ¿Vol dí mos gastariam els doblés en munts de terra y bolles negres, eh?

¿No valdría més, fé un munt de roques en mitj de sa bahía, y muntarhí canons de lleña de pí, pintats de negre, y just davall un gran depòsit de *pavora*, y en arrambarhí..... pu-hum!, s' escuadra americana á ca 'l Dimoni?

—Dexau fé qui sab, cosí;..... Per ventura, si á Cavite l' haguessin enrevoltada bé de munts de terra,... y fora casetas des Consums, no 'guera succehit lo succehit.

—Iddò, cosí, te dig que no som *escapas d' entenerhó*; y Deu vulga que La Sanch y la Mare de Deu del Carme mos assistescan; perque tem que amb tants d' Engiñés, y tanta engiñeria, y tant d' engiñ, si es *xanquis* venen, mos donarán giña.—Adiós cosí.

—Diooós.